

Verksamheten i Europeiska unionen under 2000 (skr. 2001/02:30)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 13 november 2001 beslutat att ge EU-nämnden tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2001/02:30 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2000. Enligt 10 kap. 4 § riksdagsordningen är EU-nämnden riksdagens organ för samråd med regeringen i frågor som gäller Europeiska unionen. Regeringen skall, enligt 10 kap. 5 § riksdagsordningen, informera och samråda med nämnden om frågor som skall bli behandlade i Europeiska unionens råd och i andra frågor som EU-nämnden bestämmer.

EU-nämnden behandlar i sitt yttrande både vissa övergripande frågor som gäller skrivelsens innehåll och regeringens samråd med riksdagen i vissa av de frågor som redovisas i skrivelsen. Nämnden tar vidare upp vissa frågor på olika sakområden som nämnden funnit särskild anledning att uppmärksamma.

Regeringens skrivelse

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2000. Skrivelsen behandlar Europeiska unionens övergripande utveckling, det ekonomiska och sociala samarbetet, unionens förbindelser med omvärlden, samarbetet i rättsliga och inrikes frågor samt unionens institutioner m.m. Vidare redovisas förberedelserna för Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd första halvåret 2001.

EU-nämnden

Allmänna synpunkter på innehållet i skrivelsen

Enligt 10 kap. 1 § riksdagsordningen skall regeringen fortlöpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen samt varje år till riksdagen lämna en skrivelse med berättelse över verksamheten i Europeiska unionen. Sedan den 1 september 2001 anges dessutom explicit i riksdagsordningen att regeringen skall redovisa sitt agerande i EU för riksdagen (10 kap. 1 §, SFS 2001:581). Den första skrivelsen lämnades i mars 1996, och detta är således den sjätte skrivelsen som överlämnats till riksdagen.

EU-nämnden bereddes tillfälle att yttra sig över skrivelsen för första gången våren 1999. EU-nämnden framförde då ett antal synpunkter på redogörelsen i skrivelsen, vilka i stort sett beaktades i påföljande års skrivelse (1999/2000:60). I sitt yttrande över den skrivelsen (yttr. 1999/2000:EUN1y) anförde EU-nämnden bl.a. att viktiga förslag till bindande rättsakter borde finnas redovisade i bilaga till skrivelsen. Utrikesutskottet delade denna bedömning (bet. 1999/2000:UU10 s. 44). Nämnden kan konstatera att även detta önskemål nu i stort sett har uppfyllts.

Efter önskemål från bl.a. EU-nämnden redovisar regeringen numera i skrivelsen hur Sverige har röstat i rådet när rättsakter antagits. I skrivelsen anges att "enligt rådets redovisning av antagna rättsakter under 2000 röstade Sverige nej två gånger" (s. 326). Det gällde dels beslutet om prispaketet för socker, dels beslutet om ändring av marknadsordningarna för frukt och grönsaker. Som framgår av skrivelsen röstade Sverige emellertid nej vid ytterligare ett tillfälle, nämligen då rådet beslutade om att vissa handlingar om unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik skulle undantas från tillämpningen av 1993 års beslut om handlingars offentlighet (s. 316). Detta beslut kommenteras ytterligare nedan.

Riksdagen gör varje år ett antal tillkännagivanden med krav på hur regeringen skall agera i frågor i EU. I EU-nämndens samråd med regeringen kan nämnden ha anledning att hänvisa till de ståndpunkter som riksdagen har framfört i dessa tillkännagivanden. EU-nämnden anser att det vore värdefullt om skrivelsen kunde vara mer utförlig i de frågor som riksdagen genom tillkännagivanden explicit har uttryckt en ståndpunkt kring (det gäller t.ex. riksdagens tillkännagivande i bet. 1998/99:KU15 angående direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och bet. 2000/01:SkU6 angående skadlig skattekonkurrens i EU). Redogörelsen bör inbegripa både hur frågan har utvecklats på EU-nivå och hur regeringen har agerat i syfte att uppnå det som riksdagen ansett vara önskvärt.

Den övergripande utvecklingen i Europeiska unionen (del 1)

I skrivelsen redovisar regeringen bl.a. resultaten av Europeiska rådets möten under året, förhandlingarna om EU:s utvidgning, regeringskonferensen som ledde fram till Nicefördraget och arbetet med stadgan om de grundläggande rättigheterna.

Liksom under tidigare år har EU-nämnden engagerat sig mycket i dessa frågor, bl.a. genom besök och resor samt deltagande i den s.k. COSAC-konferensen (Conférence des Organes Spécialisés dans les Affaires Communautaires), som anordnas varje halvår med deltagare från Europautskott i EU:s medlemsländer och kandidatländer samt från Europaparlamentet.

En informell beredningsgrupp inom EU-nämnden med företrädare för varje riksdagsparti har regelbundet erhållit fördjupad information från företrädare för Regeringskansliet om bl.a. utvidgningsförhandlingarna och om förhandlingarna om det nya fördraget. Under slutskedet vid Europeiska rådets möte i Nice hade EU-nämnden också vid ett antal telefonsammanträden tillfälle att vid samrådet med regeringen ge sin syn på regeringens ställningstaganden i fråga om förhandlingarna om fördragsändringarna. Detta redovisas också i regeringens skrivelse.

I fråga om arbetet med stadgan om de grundläggande rättigheterna har EU-nämnden haft särskilda möjligheter att på nära håll följa detta arbete genom att tre av nämndens ledamöter har ingått som ledamöter respektive suppleant i det s.k. konvent som utarbetade stadgan. I skrivelsen sägs (s. 48) att konventets procedurer och arbetsformer kan sägas ha varit en blandning av mellanstatliga fördragsförhandlingar och parlamentariska traditioner. Samtidigt sägs att det inte företogs några omröstningar och att slutresultatet bygger på ordförandens och de tre viceordförandenas uppfattning om vad ledamöterna kunnat godta.

I detta sammanhang vill EU-nämnden erinra om vad som sägs i det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande om EU:s framtidsfrågor (bet. 2000/01:KUU1, s. 62) om erfarenheterna från konventsarbetet. Utskottet påpekar att arbetet på sitt sätt präglades av stor öppenhet men samtidigt av stor snabbhet vilket medförde stora svårigheter för nationella parlamentariker att hinna medverka i arbetet på ett sätt som hade varit önskvärt. Enligt utskottet var också balansen mellan olika företrädare ojämn och oklarhet rådde om mandat och således om vem som företrädde olika "företrädare".

Det ekonomiska och sociala samarbetsområdet (del 2)

Som vanligt finns här en mycket fullig och omfattande redogörelse för arbetet inom EU:s första pelare. Beträffande EU:s sysselsättningsstrategi (avsnitt 7.2) kan EU-nämnden för sin del konstatera att detta område har kommit att bli en av de frågor som regelbundet återkommer till nämnden. Nämnden får varje vår information om innehållet i den svenska handlingsplanen för sysselsättning innan denna överlämnas till kommissionen och rådet. Därefter återkommer frågan i samband med att det s.k. sysselsättningspaketet (sysselsättnings-

rapporten, rekommendationerna till medlemsstaterna samt sysselsättningsriktlinjerna) behandlas av flera olika ministerråd samt Europeiska rådet under hösten.

I kapitel 14 om jämställdhet finns en utmärkt redogörelse för två domar från EG-domstolen som har betydelse för den svenska jämställdhetslagstiftningen. I synnerhet beträffande den ena domen, som gällde tillämpningen av den svenska förordningen (1995:936) om vissa anställningar som professor och forskarassistent vilka inrättas i jämställdhetssyfte, hade det varit värdefullt om regeringen även hade redovisat vilka åtgärder den vidtagit eller avser att vidta med anledning av domstolens dom. Nämnden vill erinra om att även Riksdagskommittén har framhållit värdet av en sådan redovisning från regeringens sida (förs. 2000/01:RS1 s. 140, bet. 2000/01:KU23, rskr. 2000/01:273–276).

I skrivelsen framhåller regeringen (kapitel 24 Livsmedel) betydelsen av kommissionens vitbok om livsmedelssäkerhet som presenterades i januari 2000. I detta sammanhang kan nämnas att EU-nämnden mottog ett yttrande från miljö- och jordbruksutskottet i mars 2000 angående vitboken om livsmedelssäkerhet (1999/2000:MJU1y). Yttrandet överlämnades till regeringen vid nämndens sammanträde den 14 april 2000.

I skrivelsen (kapitel 26) redovisar regeringen miljöarbetet under år 2000. I redovisningen ingår bl.a. hållbar utveckling och integration av miljö i andra politikområden, kretsloppsanpassning och ramdirektiv för vatten. I EU-nämndens yttrande över föregående års skrivelse framhölls att redovisningen gav en mycket bra bild av det miljöarbete som skett under året, såväl inom EU som internationellt. EU-nämnden anser att det även i år ges en mycket bra och värdefull information över EG:s miljöpolitik och hur det svenska arbetet har kunnat påverka utvecklingen inom olika miljöområden.

Regeringen redovisar i skrivelsen arbetet med utbildningsfrågorna under år 2000 (kapitel 28). I detta sammanhang vill EU-nämnden redogöra för samrådet med regeringen den 3 november inför ministerrådets (utbildning och ungdomsfrågor) möte den 9 november då ministerrådet antog bl.a. två yttranden om medlemsstaternas sysselsättningspolitik för år 2001 respektive den nya socialpolitiska dagordningen. Efter votering konstaterade nämndens ordförande att det förelåg en majoritet mot regeringens ståndpunkt beträffande förslagen till de aktuella yttrandena. Den 7 november hade nämnden ytterligare ett sammanträde inför ministerrådsmötet den 9 november. Vid detta möte redogjorde utbildningsministern för regeringens, med anledning av nämndens synpunkter, reviderade ståndpunkter inför rådsmötet. Bland annat framhöll utbildningsministern vikten av att utbildningspolitiken är en nationell fråga. Regeringen fick då stöd för sina reviderade ståndpunkter.

Rättsligt samarbete samt polis- och tullsamarbete (del 4)

Detta område har kommit att bli ett av de områden inom EU där det mest omfattande lagstiftningsarbetet pågår just nu. Besluten utformas ofta som konventioner eller rambeslut, vilka måste godkännas av riksdagen. Det är

därför mycket värdefullt att regeringen i skrivelsen, på sätt som förekommer t.ex. på s. 293 beträffande penningtvätt samt bedrägeri och förfalskning, redovisar inte bara samrådet i EU-nämnden utan även vilka övriga åtgärder, i form av skrivelser eller propositioner till riksdagen, som regeringen vidtagit med anledning av besluten.

EU:s institutioner m.m. (del 5)

I skrivelsen redogörs för de olika institutionernas funktion och verksamhet, svenska språket och rekryteringen av svenskar samt för förberedelser för Sveriges ordförandeskap i EU.

När det gäller rådets arbetsformer vill EU-nämnden erinra om att nämnden den 15 december 2000 beslutade att överlämna en skrivelse till regeringen angående genomförandet av Europeiska rådets rekommendationer. I skrivelsen hemställde nämnden att regeringen tar sådana initiativ att de av Europeiska rådet antagna rekommendationerna om bl.a. införande av en tidsfrist mellan Corepers möten och ministerrådets möten kan genomföras så snart som möjligt. I sitt svar på skrivelsen erinrade Regeringskansliet om att rådets arbetsordning ändrats till följd av Europeiska rådets rekommendationer.

EU-nämnden kan konstatera att den nya arbetsordningen, som trädde i kraft den 6 juni 2000 (EGT L 149, 23.6.2000, s. 21) innehåller en bestämmelse om att ordförandeskapet skall från den preliminära dagordningen avföra de lagstiftningsärenden som Coreper inte har färdigbehandlat senast i slutet av den vecka som föregår veckan före sammanträdet (artikel 3 punkt 6 andra stycket). Denna bestämmelse gäller när rådet handlar i sin egenskap av lagstiftare, dvs. enligt vad som sägs i arbetsordningen (artikel 7) när det antar regler som är rättsligt bindande i eller för medlemsstaterna genom förordningar, direktiv, rambeslut eller beslut på grundval av relevanta bestämmelser i fördragen. Undantag görs dock för ärenden av brådskande natur och för rättsakter som avser interinstitutionella eller internationella förbindelser eller icke-bindande rättsakter (såsom slutsatser, rekommendationer eller resolutioner).

EU-nämnden, som i samrådet med regeringen behandlar ett stort antal rättsakter på det internationella området liksom icke-bindande rättsakter av olika slag, finner det angeläget att den nyssnämnda bestämmelsen i rådets arbetsordning om en tidsfrist kan komma att omfatta även sådana rättsakter. Möjligheten att undanta ärenden som är brådskande, t.ex. på grund av händelser i omvärlden, är redan tillgodosedd i arbetsordningen och bör givetvis kunna tillämpas också på sådana rättsakter som inte är lagstiftningsärenden.

Beträffande öppenhet och insyn redogör regeringen (s. 315) för förhandlingarna om en ny rättsakt om handlingsoffentlighet i Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Regeringen informerade och samrådde med EU-nämnden regelbundet om denna viktiga rättsakt. EU-nämnden hade också tillfälle att den 15 december 2000 besluta att till regeringen för beaktande i det fortsatta förhandlingsarbetet överlämna ett till EU-nämnden ställt yttrande

från konstitutionsutskottet (2000/01:KU3y) angående kommissionens förslag om allmänhetens tillgång till EU-institutioners handlingar.

Vad gäller det rådsbeslut som nämnts inledningsvis i detta yttrande och i skrivelsen (s. 316), och som innebär att vissa kategorier av handlingar skulle undantas från 1993 års beslut om allmänhetens tillgång till rådets handlingar kan EU-nämnden konstatera att någon information till och samråd med EU-nämnden ej skett.

Det aktuella rådsbeslutet antogs i augusti 2000 genom skriftligt förfarande. Denna procedur regleras i rådets arbetsordning (artikel 12) och kan tillämpas om rådet eller Coreper enhälligt beslutar det. EU-nämnden vill i detta sammanhang erinra om innehållet i en av Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) utgiven cirkulärsamling med riktlinjer för handläggningen av EU-frågor. I Cirkulär 4 ges riktlinjer för bl.a. skriftliga beslutsförfaranden i EU-frågor. Där sägs att flertalet skriftliga beslutsförfaranden inte har sådan karaktär att information och samråd behöver ske med EU-nämnden. Om frågan bedöms som betydelsefull skall dock information och samråd med nämnden ske skyndsamt, vilket kan ske genom skriftligt förfarande eller genom telefonkonferens.

Frågor som gäller allmänhetens tillgång till handlingar måste anses vara betydelsefulla. Information och samråd i sådana frågor bör normalt ske. I ett ärende som det nyssnämnda har dock regeringen haft anledning att utgå från ett brett parlamentariskt stöd för sin ståndpunkt.

Svenska språket i EU behandlas också i skrivelsen (kapitel 43). Som framhålls i skrivelsen måste folkvalda representanter ha möjligheter att använda svenska. I yttrande över regeringens skrivelse om verksamheten i EU under 1998 (yttr. 1998/99:EUN1y) erinrade EU-nämnden om betydelsen av svenska språket i EU. EU-nämnden finner det alltför angeläget påpeka att underlagsdokument inför beslut i ministerrådet i så stor utsträckning som möjligt måste föreligga på svenska språket och utgår från att regeringen verkar för detta.

Stockholm den 23 november 2001

På EU-nämndens vägnar

Sören Lekberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sören Lekberg (s), Lars Tobisson (m), Göran Lennmarker (m), Willy Söderdahl (v), Mats Odell (kd), Carl G Nilsson (m), Lennart Daléus (c), Paavo Vallius (s), Majléne Westerlund Panke (s), Per-Olof Svensson (s), Susanne Eberstein (s), Carl Erik Hedlund (m), Martin Nilsson (s), Ulf Björklund (kd), Sven-Erik Sjöstrand (v) och Harald Nordlund (fp).

Innehållsförteckning

Regeringens skrivelse.....	1
EU-nämnden	2
Allmänna synpunkter på innehållet i skrivelsen	2
Den övergripande utvecklingen i Europeiska unionen (del 1).....	3
Det ekonomiska och sociala samarbetsområdet (del 2)	3
Rättsligt samarbete samt polis- och tullsamarbete (del 4)	4
EU:s institutioner m.m. (del 5)	5